

Vak 125

G I D S

BEHOORENDE BIJ DE

[drie]
Terreinkaarten voor Schaatsenrijders

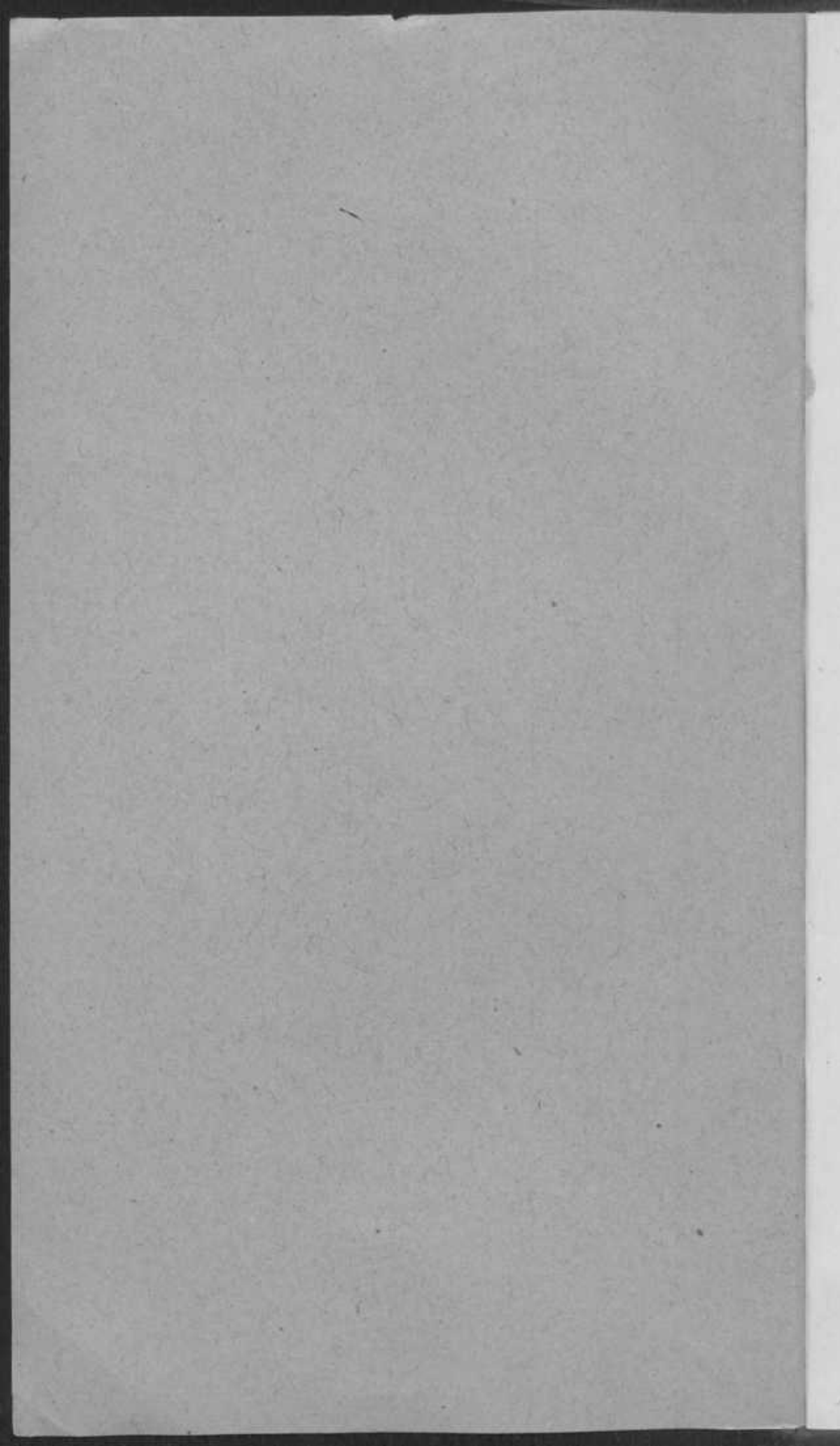
UITGEGEVEN VAN WEGE DE

ZUIDHOLLANDSCHE IJSVEREENIGING.

Derde verbeterde druk.

'S-GRAVENHAGE.
DE NED. BOEK- EN STEENDRUKKERIJ,
voorheen H. L. SMITS.

Voorwoord tot den tweeden druk.

Het bestuur zag zich niet bedrogen in zijne verwachting dat een terreinkaart voor schaatsenrijders bijval en aftrek zou vinden bij het publiek. In één maand tijds was de geheele oplaag uitverkocht, zoodat door ontwerper en uitgever een tweede druk met vol vertrouwen kon worden tef hand genomen. De strenge nawinter van 1894—95 bood een schoone gelegenheid de kaart aan de praktijk te toetsen, en uit het kleine getal opmerkingen en verbeteringen bij het bestuur ingekomen, mocht het met voldoening besluiten dat de voorbereiding en uitvoering der eerste proeve in zorg en juistheid weinig te wenschen hadden overgelaten. Eenige leemten in de kaart, als de streek Pijnakker—Berkel—Bleiswijk, zoomede de Krimpenerwaard, zijn uit de nader verkregen gegevens aangevuld. Ook de gids is met meerdere tochten en aanduidingen verrijkt.

Als vroeger is zorg gedragen dat de kaart tegen zeer billijken prijs verkrijgbaar is gesteld.

*Het Bestuur
der Zuidhollandsche IJssvereeniging.*

In den derden druk zijn slechts enkele noodige veranderingen en verbeteringen aangebracht als bv. de

«Groene Wetering» op den weg van Rotterdam naar Gouda, en vooral de geheel nieuwe verbinding van Delft met het Westland, van de Lepelbrug uit over Den Hoorn.

Wegens den aanleg van het Laakkanaal is de afvaart van Den Haag naar het Westland verlegd naar de Beek («Roeilust» aan den Loosd. weg).

HET BESTUUR.

AANGESLOTEN VEREENIGINGEN.

Leiden.	Veenweg (bij Nootdorp).
Voorschoten.	Zoetermeer—Zegwaard.
Leidschendam.	De Lier.
Stompwijk.	Wateringen.
Voorburg.	Poeldijk.
Warmond.	Monster.
Sassenheim.	Maassluis.
Lisse.	Kethel.
Noordwijk.	Kwintsheul.
Loosduinen.	Vrijenban.
Naaldwijk.	Den Hoorn.
's Gravenzande.	Rotterdam.
Delft.	Cappelle a/d Yssel.
Schipluiden.	Nieuwerkerk.
Pijnacker.	Moordrecht.
Berkel.	

BLADWIJZER VOOR DE TOCHTEN.

	Bladz.
Tocht I. Van 's Gravenhage naar Leiden, en terug langs de Vliet over Duivenvoorde, Leidschendam of Voorburg	7
» II. Van 's Gravenhage naar station Rijswijk, Delft, Tweemolentjesvaart, Rijneveld, Voorburg en terug	9
» III. Van 's Gravenhage naar Amsterdam . .	12
» IV. Van 's Gravenhage en Delft naar Rotterdam of Zoetermeer over Voorburg (Veenweg), Nootdorp, Pijnakker, Berkel en Hillegersberg	13
» V. Van 's Gravenhage naar Stompwijk en Zoetermeer—Zegwaardt.	15
» VI. Van Leiden naar Haarlem	16
» VII. Van Katwijk naar Sassenheim en Lisse.	16
» VIII. Van Leiden over Katwijk, Sassenheim naar Woubrugge	17

Tocht IX. Van Gouda naar Rotterdam	18
» X. Van Rotterdam naar Amsterdam	20
» XI. Van Gouda naar Oudewater en Woerden; van Gouda naar Bodegraven en Waddinx- veen	21
» XII. Van Gouda naar 's Gravenhage	22
» XIII. Van 's Gravenhage door het Westland naar Delft	24
» XIV. Van 's Gravenhage naar Vlaardingen, Maassluis en Maasland	27
» XV. Van 's Gravenhage naar Kethel, Schiedam, Overschie, Delfshaven en Rotterdam	30
» XVI. De Krimpenerwaard	32

Wie herkent Holland's vlakte wanneer een ijskorst van een palm dikte de vaarten dekt? Dan zijn de dagen aangebroken dat duizenden menschelijke wezens met schaatsen, roode koonen en blauwe plekken loopen, dat arren draven en kermissen verrijzen, en dat de feestelijke stemming der uitzwierders alleen geëvenaard wordt door den kommer der thuisblijvers, die te laat hun ouders verwijten, dat deze hun indertijd verboden om op een stuk ijzer van niet noemenswaarde breedte, al buiteland en schuifelend, zich te vormen tot een ding van volmaakte bevalligheid. Een man toch, die mooi schaatsen rijdt, is een lust der oogen; een vrouw kan mooi zijn als zij danst of paardrijdt, maar iets schooners dan een vrouw die mooi schaatsenrijdt, laat zich eenvoudig niet denken.

Gaat er iets aan de baan of aan de schaats mankeeren, dan wordt de schaatsenrijder dadelijk een toonbeeld van ellende. Voelt men, ook wanneer een vogel loopt, dat hij vleugels

heeft, een schaatsenrijder die over hobbels, sneeuw of stof zijn moeielijken weg zoekt, zal niemand op het denkbeeld brengen, dat hem vleugels aan de voeten geschroefd of gebonden zijn.

Onderzoek daarom te huis terdege uw schaatzen. Neem een langen stok en wat touw mee, of hang een tweede paar over den schouder, trek lichte, liefst oude, schoenen aan, warme wollen onderkleeren en lichte bovenkleeren, en steek wat losse centen bij u, — in alles het spreekwoord gedachtig: «sattle gut und reite getrost.» Voor een goede baan zorgen de vorst, de baanveger en de Zuid-Hollandsche IJsvereeniging.

TOCHT I.

Den Haag naar Leiden, en terug langs de Vliet over Duivenvoorde, Leidschendam of Voorburg.

Aanbinden, — na, bij het huisje van de koepok-
inenting, (Hoek Zieken-Huygensplein) met het
pontje over de vaart gezet te zijn, — even voorbij
de sluizen en dan aldoor rechtuit over de
Schenk.

Van de sluisjes tot den spoorweg moet men
voorzichtig rijden;

of:

aanbinden op de Molensloot naar de Schenk;
vervolgens, de Schenk volgende, op hand-
wijzersaanduiding naar de Veenwetering, over
deze naar den Rijn en dan, het Galgenwater
volgende, langs de Vink, (de algemeen bekende
aanlegplaats) naar Leiden.

Hoek Rijn en Veenwetering staat een hand-
wijzer.

Wil men niet denzelfden weg terug nemen,
dan kan men op vier andere wijzen Den Haag
bereiken:

1°. (Aanbevelenswaardig). Van Leiden komende,

even vóór de Vink onder een brug door op de Korte Vliet tot Allemansgeest, waar men op de Vliet komt. Deze zuidwaarts afrijdend gaat men een $\frac{1}{2}$ uur gaans ($2\frac{1}{2}$ K. M.) voorbij Voorschoten (vragen!) rechts af over een breede sloot naar Duivenvoorde. Aan het einde van deze sloot rijdt men, rechts omgaande, om het Heerenhuis heen; vervolgens den spoordijk over bij de brug en dan voert een vrij breede sloot recht naar de Schenk.

Wanneer men den tocht in omgekeerde richting maakt, rijdt men den handwijzer op het einde van «de Schenk» voorbij, gaat den weg van Duivenvoorde over en dan direct rechts af.

De ingang van de sloot is door kreupelhout verborgen. Men gaat een pas of vijf door het kreupelhout heen.

- 2°. De Vliet zuidwaarts afrijdend, voert even vóór Leidschendam (langs een molen op de kaart aangegeven) een sloot onmiddellijk naar de Schenk.

De ingang van deze sloot (van den Haag komende), is een minuut of vijf rijdens voorbij de scheiding van Rijnland en Delfland, (Zijde weg).

- 3°. De Vliet afrijdend tot Voorburg, kan men over het Hagerak den Haag bereiken. (Zelden berijdbaar).

Wanneer de Vliet van Leidschendam tot Voorburg niet berijdbaar is, kan men «de Goo» nemen. Even voor Leidschendam, («den Dam» in den volksmond), links om, een breede machinevaart op, dan overstappen en zuidwaarts de Goo volgen.

4°. Is het Hagerak niet berijdbaar, bindt men te Voorburg af bij de Kerkstraat; aanbinden op de Kerkhofsloot, vervolgens Broeksloot, (voorzichtig!) dan overstappen op de Machine-sloot, en zoo naar de Schenk.

De slooten langs het Kerkhof worden hier genoemd, omdat zij doorgaans het beste zijn om op de Broeksloot te komen. Voor omgekeerde richting zie laatste regels Tocht II.

TOCHT II.

**Den Haag—Station Rijswijk—Delft—Twee-
molentjesvaart—Rijneveld—Voorburg—
den Haag.**

Aanbinden: Op de Beek (Uitspanning «Roei-lust» bij de tol op den Loosduinschen weg). Deze vaart volgen tot de «Korte Laak», deze op, verder de Strijp en Rijner Watering, en dan, naar bevind van zaken of volgens hand-

wijzersaanduining, langs het Bonte Huis of bij de Lotheul naar de sloot die uit de Lookwetering naar de Lepelbrug (oliemolen van Drost) voert.

Dit is voor Hagenaars de beste weg naar Delft, tenzij men aan den even goeden, maar langeren, over Voorburg, de Goo en de Tweemolentjesvaart de voorkeur geeft.

Verder naar Voorburg:

Het voetpad tusschen Rijneveld en de machinesloot (waarvoor een brug over den straatweg Haag—Delft) volgen tot voorbij de machine, daar aanbinden, en de linker ringvaart (prachtig ijs) volgen, dan over het dijkje (een voetpad, genaamd Post en Kade) heen op «de Goo», (zie kaart). «De Goo» wordt gevolgd tot den Spoorweg. Over den spoordijk heen en linksom de spoorsloten volgen tot Voorburg.

of:

Bij de Oude Koepoort de stad uit en op het Duivelsgat aanbinden en dan over de «Tweemolentjesvaart», naar Nootdorp, (bij de Tol op de Brasserskade overstappen), vervolgens een slootje dat naar den «Veenweg» voert, en langs den Veenweg naar de Poldersloot, waarover men de Goo bereikt. Recht uit naar de eerste spoorbrug (van Voorburg af gerekend), of rechts om de tweede spoorbrug. Onder door

en dan links om naar Voorburg. Deze weg wordt door afdeelingen onderhouden, terwijl de weg over Rijneveld niet in beheer genomen wordt.

Van uit Voorburg vindt men «de Goo» als volgt:

de straat over de Groote Kerk in (Kerkstraat), dan rechtsom langs de Vliet en aanbinden op de spoorsloot bij de spoorbrug welke over de Vliet ligt. Men gaat onder twee brugjes door en onder de tweede spoorbrug rechts gaat «de Goo». Rechtsom naar Nootdorp, Pijnakker en Delft, en linksom naar Leidschendam, fraai ijs!

Van Voorburg naar den Haag, zie Tocht I sub 4.

Den Haag—Voorburg.

Op de Schenk ziet men ongeveer halverweg de Laan van Nieuw-Oostinje en de molen een spoorbrug. Dit is de ingang van de Machine-sloot. Zie handwijzer op de Schenk bij de molen.

TOCHT III.

Van den Haag naar Amsterdam.

Deze tocht kan op verschillende wijzen volvoerd worden:

1°. Naar Leiden (zie tocht I). Door Leiden over de baan, door de afdeeling Leiden aangeduid en onderhouden, naar de Spanjaardsbrug, daar de Zijl op tot de breede sloot over de kalkovens van Warmond, vervolgens de Lee naar het Kagermeer, daarvan uit (Dieper Poel) de Sassemersloot inslaan tot bij het buiten van Baron VAN HEEMSTRA, rechts af de Ringsloot afrijden tot halfweg Lisse, en verder over 't Mallegat tot op de Leidsche Vaart; verder rechts om, naar Haarlem en Amsterdam.

Van de Dieper Poel af kan men, in plaats van de Sassemersloot in te slaan, bij het stoomgemaal de Leeghwater rechts de Ringvaart of rechtuit de Hoofdvaart (zie kaart) oprijden, en langs dezen korteren weg Amsterdam bereiken.

2°. Over de Schenk en de vijvers van Duivenvoorde naar de Vliet (zie tocht I, sub 1). Deze in de richting naar Leiden oprijdende, een der drie vaarten rechts nemen, die naar de Meerburgsche Vaart voeren. Deze uitstekend te berijden, fraaie vaart leidt recht naar Leiderdorp; daar de Rijn oversteken naar de Does, en dit water en de Wijde Aa volgend, het Braassemermeer oprijden; dan

over Oude Wetering naar de Ringvaart van Haarlemmermeerpolder, en deze noordwaarts volgend, langs Aalsmeer naar het Nieuwe Meer, om over de Kostverlorenwetering en de Overtoomsche Vaart Amsterdam te bereiken.

Men houde in het oog dat de weg over Leiden en Haarlem veiliger is en eerder berijdbaar dan die over 't Braassemmermeer en de ringvaart. Bij vertrouwbaar ijs is echter de tweede route aan te bevelen.

- 3°. Men kan ook, den Rijn afrijdend, over Katwijk langs de Noordwijksche vaart (zie kaart) de Leidsche Vaart bereiken.

TOCHT IV.

Van den Haag en Delft naar Rotterdam of Zoetermeer

OVER

**Voorburg (Veenweg), Nootdorp, Pijnakker,
Berkel en Hillegersberg.**

Behalve over Vlaardingen is Rotterdam langs bovenbedoelden weg goed en veel korter te bereiken, vooral sedert de afdeelingen Veenweg, Pijnakker en Berkel voor goed onderhouden banen zorgen. Men rijde als volgt:

Den Haag—Voorburg (zie tocht I, sub. 4).

Van Voorburg over de Spoorsloot onder de eerste spoorbrug door de vaart nemen die naar

de «Goo» voert. Bij den viersprong rechtuit over de poldersloot naar den «Veenweg». Bij den Veenweg rechtsom langs boerderijen. Aan het einde van deze vaart op handwijzers-aanduiding links overstappen op een slootje dat naar den tol op de Brasserskade voert. Bij den Tol den weg overloopen en rechtuit langs de Poldervaart naar den Helpolder, een boezempolder die in het najaar onder water wordt gemalen, en een prachtige oppervlakte oplevert van ongeveer 50 hectaren goed betrouwbaar ijs.

Van Delft uit is de Helpolder over de Tweemolentjesvaart gemakkelijk te bereiken.

Dan gaat het naar Pijnakker en over de Overgousche vaart (de Klapwijksche vaart vermijden!) naar het Kleine Verlaat en vandaar op de Klapwijksche vaart overgaande, naar Berkel.

Van Berkel kan men noordwaarts over de Noordeindsche vaart naar de Katwijksche vaart en zoo naar Zoetermeer.

Van Delft naar Zoetermeer voert de beste weg over Pijnakker, verder langs de Oostwating naar de Katwijksche Vaart, de Staatspoorweg overstappen, en zoo naar Zoetermeer.

Van Berkel zuidwaarts de Rodenrijsche vaart volgende, zal men bij de bouwmanswoning, bewoond door G. Koot, een bord geplaatst vinden, dat den weg aanwijst naar de Hillegersbergsche plassen.

Verder langs de Rotte naar Rotterdam.

TOCHT V.

Den Haag naar Stompwijk en Zoetermeer— Zegwaard.

Van den Haag over de Schenk (zie Tocht I) tot vijf minuten rijdens voorbij de Zijdeweg, (scheiding van Rijn- en Delfland), en daar rechts de sloot nemen die naar Leidschendam voert. De Marksche Wetering is wegens de veelvuldigheid der bruggen niet aan te bevelen. Men rijde haar een eind op en stappe dan bij het Kerkhof over op de Middeltocht. Met het spit in den rug van het bukken onder de ontelbare bruggetjes, komt men dan op de Delftsche Wallenwetering, en links omslaande in eenige minuten in Zegwaard.

Heeft men wat tijd, dan kan men ook over Duivenvoorde naar de Vliet en dan de Meerbursche Vaart op rijden. (Zie Tocht III sub 2.) Bij Noordbuurt haar verlatende, langs Soeterwoude en Zuidbuurt en over de Leidsche Wallenwetering naar Zoetermeer-Zegwaard.

De kortere en uitstekende weg naar Zoetermeer-Zegwaard voert over Stompwijk.

Stompwijk is — van Leiden uit — over de Bakkersloot (geveegd!) en Nieuwe Vaart, (zie hieronder) — van Leidschendam uit — over de Vliet tot de Bakkersloot en verder Nieuwe Vaart als boven gemakkelijk te bereiken (prachtig ijs). Stompwijker-Wetering en Vaart (Marksche Wetering) zijn onberijdbaar. Van de Nieuwe Vaart

gaat men over Jankoenesloot, Ommedijk, Noord Aa en Leidsche Wallenwetering naar Zoetermeer—Zegwaard.

De drie slooten, die op de kaart de Vliet en de Meerburger Wetering verbinden, heeten de Vinke-, Bakker-, en Weegsloot. De Nieuwe Vaart, in het verlengde van de middelste sloot, voert recht naar Stompwijk.

TOCHT VI.

Gouspraak:

Kagermeer, «Het Wije of Wijde».

Roelofarendsveen en omstreken, «De Veenen».

Oude Aa, «Ouma».

Rijpwetering, «De Rip of de Rijp».

Van Leiden naar Haarlem.

(Zie tocht III, sub 1).

Deze route is te verkiezen boven Leiden—Voorhout—Noordwijkerhoek, aangezien de Noordwijksche boot het water openhoudt.

TOCHT VII.

Van Katwijk naar Sassenheim en Lisse.

Van Katwijk over het Nieuwe Kanaal en de Warmonder Lee naar het Kagermeer.

Ga op het Kagermeer en de omliggende breede wateren niet buiten de banen!

Uit de Dieper Poel (Kagermeer) loopt de Sassemervvaart naar Sassenheim.

Zijn de meeren niet vertrouwbaar, slaat men vlak bij Warmond bij het buiten van den heer Van Stirum links af de zoogenaamde «Wijk» in, die dicht bij den Kooipolder uitkomt in de Zandsloot, met welke men Sassenheim bereiken kan. (Kooipolder dwars over, en dan Sassemervvaart).

Lisse is van Dieper Poel uit, de Ringvaart langs tot de Greveling, en vandaar over de Ringsloot gemakkelijk te bereiken.

Is de Ringvaart nog niet vertrouwbaar dan kieze men den goed onderhouden weg die over de Sassenheimer Vaart en de Ringsloot naar Lisse leidt.

TOCHT VIII.

Leiden over Katwijk, Sassenheim naar Woubrugge.

De Rijn af tot Katwijk, Sassenheim (zie tocht VII), dan Sassemervvaart, Kagermeer, Spijkerboord naar Rijpwetering; dit dorp doorrijden tot Wijde Aa, en van daar tot Woubrugge en 's Molenaarsbrug.

Een andere route is:

Leiden—Katwijk — Sassenheim — Warmond, breede sloot over kalkovens, Zijl, Drie-gatenbrug onder door naar Oude Aa en verder naar Rijpwetering, Woubrugge, 's Molenaarsbrug (zie boven).

TOCHT IX.

Gouda—Rotterdam.

Een tochtje per schaats van Gouda naar Rotterdam is een genot, dat slechts zij weten te waardeeren, die in de gelegenheid zijn geweest, het, liefst in een niet te groot gezelschap, te smaken. Het is, in een woord, verrukkelijk.

Volgt hier de reisiwijzer:

Men bindt buiten Gouda, aan de Lazeruskade de schaats aan, rijdt een breede sloot ten einde en is weldra aan de ringvaart van den Zuidplaspolder.

Deze ringvaart wordt gehouden tot Nieuwerkerk.

Nu heeft men het in zijne keus, recht door te rijden, of rechtsaf langs de kom van Nieuwerkerk, waar desverlangd even kan worden «opgestoken», naar Zevenhuizen te glijden.

Van Zevenhuizen gaat men langs de Hennipsloot of Kennipsloot op de Rotte aan, waar den echten ijssportman het hart van vreugde in de borst opspringt bij den aanblik van een spiegelglad ijsvlak, zóó breed, dat men een «aardig streekje» moet kunnen leggen, om het af te zwieren.

Wil men meteen een bezoek brengen aan Bleiswijk, de gelegenheid is er. Even benoorden de Bleiswijksche meeren, ligt de Bleiswijksche vaart, die den liefhebber in eenige minuten in het dorpje brengt.

Verder rijdt men de Rotte zonder te kunnen

dwalen af, en bereikt weldra Rotterdam. Aan het Zwaanhals moet men in den regel afbinden, van wege open ijs.

Deze route, ofschoon eenigszins «om» wordt door de liefhebbers, die den tijd hebben, daarom verkozen, omdat het ijs, natuurlijk bij strenge vorst, altijd in uitstekenden toestand is.

Is men iets meer in zijn tijd beperkt, dan laat men Nieuwerkerk rechts liggen en vervolgt zijn weg over de ringvaart van den Prins-Alexanderpolder.

Is het ijs op het kanaal niet al te best, dan verlate men het bij het 1^e stoomgemaal en neme de Groene of Middewetering, die door sloten met de Cappelsche ijsbaan en het dorp Capelle verbonden is, verderop ook met Krimpen en de Krimpenerwaard; dan gaat men den spoorweg over en op Kralingen aan. Dit is een zeer druk bereden baan.

Het ijs ziet op deze vaarten eenigszins geel, is echter van uitstekende kwaliteit, doch geraakt door het drukke verkeer weldra vol scheuren. Bij eenige oplettendheid is dat echter geen bezwaar.

Meer hinder kan men hebben, van de pijpesteelen van gevallen Rotterdammers, want de traditie schrijft voor, dat men, Gouda bezocht hebbende, bij het verlaten der stad, de lange pijp opsteekt, en deze, nog heel, te Rotterdam aanbrengt. Hoeveel pijpen sneuvelen is niet te benaderen; in ieder geval een respectabel getal.

Zoo rijdt men dan verder tot Kralingen waar men aan de Kortekade afbindt.

Is de Bosplas goed, dan stapt men daar op over en rijdt tot midden in Kralingen.

Dat deze ijsbaan een druk gevolgde route is, blijkt hieruit, dat iemand, die in den winter van 1893—1894 aan een overloop bij Nieuwerkerk stond, op één Zondag /45.— zegge vijfen-veertig gulden aan plankgeld ontving. En dat louter centen. Daar waren minstens tienduizend personen gepasseerd.

Rijtijd Gouda—Nieuwerkerk: 35 Minuten

Nieuwerkerk—Rotterdam: 30 »

Als maatstaf een flink rijder.

N.B. *Ieder schaatsrijder, die prijs op zijn lieve leven stelt, mijde zorgvuldig een korteren weg te zoeken dwars door den Alexanderpolder. Die is totaal onberijdbaar, van wege de vele wellen en wakken.*

TOCHT X.

Van Rotterdam naar Amsterdam.

Van Rotterdam naar Gouda en den Rijn (zie tocht IX en XII); vervolgens bij Oudshoorn rechts af, over Woubrugge naar het Braassemeer (zie verder tocht III, sub 2). Is de Rijn niet berijdbaar, ga men van Gouda naar Leiderdorp (zie tocht XII) en neme daar De Does (zie verder tocht III, sub 2).

Een tweede, zeer goede weg naar Amsterdam is:

Rotterdam over Gouda naar Bodegraven; dan den Rijn op in de richting Woerden tot Blokjesbrug (ongeveer 20 minuten vóór Woerden). Daar rijdt men noordwaarts de Grecht op, vervolgens de Kromme Mijdrecht en over den Amstel naar Amsterdam. Zijn Rijn en Amstel berijdbaar, dan is de tweede route ver boven de eerste aan te bevelen.

TOCHT XI.

Gouda—Oudewater—Woerden.

Gouda—Bodegraven—Waddinxveen.

Een minder druk bereden baan is bovenstaande route.

Even beoosten station Gouda kan men opbinden en is weldra op de Goudsche Vaart naar Bodegraven.

Nadat men die vaart eenige minuten gevolgd heeft komt men spoedig aan de Sluipwijksche plassen. Prachtig ijs. Alleen dit heeft men tegen dat het niet wordt verzorgd. De plassen volgens de baan (zie de kaart) ten einde gereden, rijdt men op het watermolentje aan de Kleine Wierike aan, gaat de Wierike over en heeft nu een tal van dwarssloten, die op de Groote Wierike aanloopen.

Nu kan men noordwaarts naar Driebrugge en dan langs Waarder, of zuidwaarts de Ruige Weische Vliet en daarna de Kerkwetering langs naar Oudewater, een stadje, dat door zijne vele

ouderwetsche gebouwen een eigenaardigen indruk maakt.

De weg naar Woerden is vervolgens gemakkelijk te vinden. Een belangwekkende tocht is het niet; alleen, men is bij eenigszins gunstig winterweer verzekerd van goed ijs, zoolang er geen sneeuw valt. Nog zij opgemerkt dat van Oudewater naar Woerden meer de Vliet wordt genomen, dan de Lange Iinschoten, daar de eerste spoediger sterk is.

Gouda—Bodegraven is een aangenaam tochtje, goed ijs, en vertrouwd.

Gouda—Waddinxveen wordt ook druk bereden. Men rijdt òf den zoogenaamden Winterdijk, òf het Kanaal.

TOCHT XII.

Gouda—den Haag.

Om deze reis per schaats te maken moet men nog al wat «om.»

Jammer, is er geen rechtstreeks kortere verbinding.

De echte liefhebber toch krabbelt niet gaarne in smalle slooten of is niet gaarne gedwongen ieder oogenblik te moeten overstappen of te bukken voor bruggetjes en planken.

Daarom rijdt men van Gouda naar Bodegraven

en volgt dan den Rijn langs Zwammerdam, Alphen, Hazerswoude—Koudekerk tot Zoeterwoude, waar men de Meerburger-Wetering afrijdt en door Stompwijk den Leidschendam bereikt. (Zie tocht V). Van hier wordt gereden op Voorburg, waarna den Haag bereikt kan worden. (Zie tocht I, sub 4).

Wil men zijn tocht nog bekorten, dan rijdt men van Gouda over Waddinxveen naar Boskoop en Hazerswoude om vervolgens op den Rijn te komen. Men moet dan echter nog al eens overloopen.

Boskoop heeft ook een goede verbinding met den Rijn door de «Kerksloot».

De Gouwe spot in den regel met de billijke verlangens der ijssportsmen. Dat is bepaald ellendig ijs. De stoombooten vernielen het zoo lang mogelijk.

· Door het Westland.

Gouspraak:

Loosduinen, «Loosduinen»

Poeldijk, «Poeldijk, Poelluk.»

Honselersdijk, «den Dijk.»

Hoek van Holland, «de Hoek.»

Naaldwijk, «Naalik.»

Kwintsheul, «de Heul.»

Maasdijk, «Maasdijk.»

Maasland, «Maasland.»

Brug, «Heul.»

Het Westland is een door schaatsenrijders

te weinig bezochte streek, en daarin hebben zij ongelijk. Het bezwaar van het spuien wordt wat overschat. IJs en weer dienende, wapene men zich met onze kaart, en men zal ervaren dat het Westland voor den liefhebber een eenige gelegenheid biedt.

TOCHT XIII.

Van 's-Gravenhage door het Westland naar Delft.

Er zijn vogels die best tevreden zijn in een kooi of volière; — zoo zijn er schaatsenrijders die al hun wenschen bevredigd zien in een besloten baan van bescheiden afmetingen, waar men met vrienden en vriendinnen en tusschen vertrouwde gezichten heen en weer kan zwieren. Maar er zijn ook vogels, — meeuwen, valken, arenden, die kwijnen in de kooi, en sterven van verlangen om de ruimte te meten met hun breede vlucht. Een gelijk heimwee bezielt tal van schaatsenrijders, en jaagt hen de breede vaarten en kanalen op... over de Schenk naar Leiden of Den Haag, over de Vliet naar Leidschendam, over de kronkelende Goo naar Voorburg, den Rijn op tot Woerden, den Rijn af tot Katwijk; noordwaarts over de Zijl en het Kagermeer naar Sassenheim en Lisse, zuidwaarts over Wateringen, Schipluiden naar Maassluis en Vlaardingen, of over de Lier en Naaldwijk

naar de onvolprezen Poel bij 's Gravenzande. Maar vooral naar Vlaardingen of Maassluis! Daarheen streeft het geheele Westland in snelvluchtende rijen!

Ga maar uit den weg wanneer zoo'n rits van twaalf en meer Westlandsche zonen en dochteren met wapperende dassen en vliegende rokken vóór den wind koers zet naar de Schouw! Dat gaat er over! Een ram is er niets bij! Een wat ver uitgeslagen schaats pakt de uwe, en gesliert als een onzalig ding over de sneeuw. Op zij dus! Daar nadert nog een rij... ginds nog een... en nog een... een aanstormend legioen, dorstende naar pret.... en brandewien met suiker.

Is de storm voorbij, dan kan men op de rustige banen in zalig welbehagen zijn streekje leggen, genietend van het besneeuwde landschap met de droomende torenspitsen, van de beweging bij de tenten en kramen, en van den vrijen dag in de vrije natuur.

(Ten dienste van hen die in een van de Westlandsche dorpen moeten zijn).

1°. De Loosduinsche weg volgen en voorbij de sluizen aanbinden, dan rijden tot de R. C. Kerk van Loosduinen (onder de Witbrug door), vervolgens links om naar de Loopbrug. Men komt dan op de Nieuwe Vaart; of

Beter:

2°. Aanbinden op de «Beek» (Uitspanning «Roeilust» bij de tol op den Loosduinschen weg).

Deze vaart volgen, dan de «Korte Laak» nemen, en zoo, den «weg Poeldijk—den Haag» volgende, komt men ook op de Nieuwe vaart.

Of ook:

aanbinden, achter het station Holl. Spoor, op de Rijswijksche Laak (niet in beheer), den spoorweg over, en verder de Korte Laak als boven.

Thans, de Nieuwe Vaart volgende tot de Leugenbrug, gaan we de Wen op, om bij hoek Holle Watering de Gantel op te rijden naar Poeldijk. (Wen en Gantel verdienen de voorkeur boven de Nieuwe Vaart, omdat deze door stof van den straatweg slecht te berijden is).

Vervolgens voert «de Gantel», naar 's Gravenzande en Monster.

Voorbij de vlakte rechts, over de vaart rijdt men bijna recht naar Monster en komt men midden in het dorp. Van hier kan men te voet naar «Ter Heyde».

Aan het einde van «de Gantel» links om gaande, rijdt men over «de Vaart» op een molen aan. Bij dezen molen de kade over gaande en een slootje volgende komt men dra op «de Poel», mede een zeer druk bezocht veldijs, waar veelvuldig gelegenheid tot «aanleggen» is!

Wenscht men «de Poel» niet te bezoeken dan gaat men den molen voorbij en komt weldra in het midden van het dorp 's Gravenzande uit. Het laatste eindje goed uitzien naar de «wellen».

(Wellen zijn plaatsen waar het water uit den grond opborrelt, en deze houden het water in beweging, waardoor het niet kan bevrozen; zij zijn gewoonlijk van 1 dM² tot 1 M² groot).

Van 's Gravenzande, (op de Vaart aanbinden), de vaart af tot aan den molen, dan over de Poel naar het «Nieuwe of Sluische water» af. Op de plaats waar dit water tweemaal een hoek maakt, (zie kaart) is het gewoonlijk niet te vertrouwen; men kijke op die hoogte dus goed uit! Even voorbij de «Waalbrug» gaat men links af en rijdt tot aan den Z. O. kant van Naaldwijk waar zich de haven (men noemt het gewoonlijk «de Vaart»), bevindt. Men bindt hier af en komt in het midden van het dorp uit.

Het gebruik van de vaart langs 't «Zandheultje» en van de «Oostwatering» wordt afgeraden.

Van 's Gravenzande het Sluische water volgende, (Waalbrug; Tol), komt men bij «de Oranje sluizen».

Bij deze sluizen zeer voorzichtig zijn.

Vóór de sluizen neemt men gewoonlijk uit voorzichtigheid het slootje dat links van het groote water ligt.

(Bij de Oranje sluizen ziet men de «Maasdijk». Alle wateren tusschen den «Maasdijk» en de Maas zijn doorgaans niet te berijden). Bij de Oranjesluis volgt men het water links langs den Leemolen naar de Lier, en rechts langs den Maasdijk naar Maassluis.

Het kanaal tusschen Maasdijk en De Zwet (De nieuwe woning) is een uitstekende vaart en goed berijdbaar.

Van De Lier komt men langs de Lee en de Zijdewindsche kade te «Schipluiden».

Van Schipluiden gaat men langs «de Gaag» tot het Harnaschwater, dit op tot de sloot die naar de Lookwetering voert. Nagenoeg in het verlengde van die sloot (aan de andere zijde der Lookwetering) voert een goed polderwater naar Delft, vlak over den oliemolen van Drost (dicht bij de Lepelbrug).

Is het ijs goed, kan men den Gaag volgen tot Den Hoorn, en daar de Lookwetering nemen, tot de bovenbedoelde sloot naar de Lepelbrug. (Let op handwijzersaanduiding!)

De Westlanders die naar Pijnacker, Berkel en Rotterdam willen, nemen bij de Vlaardingsche Schouw de Slinksloot, of even voorbij Schipluiden de slooten die bij Schieleven uitkomen. Bij sneeuwval zijn die sloten onbruikbaar.

Van Poeldijk naar Naaldwijk aldus: Van Poeldijk langs de Gantel tot de Boschsloot; deze volgen tot de Boschheul; onder de brug door en de vaart houden tot in de haven van Naaldwijk.

Kwintsheul kan men van alle kanten bereiken. De vaart Wateringen - Kwintsheul mijdt men wegens de vele bruggen.

De Holle Wetering is bij Kwintsheul, doorgaans onvertrouwbaar.

TOCHT XIV.

's Gravenhage—Schipluiden—Vlaardingen— Maassluis en Maasland.

De weg in het Westland is, dank zij de vele wegwijzers en tenten, niet moeielijk te vinden. Men neme de volgende aanduidingen tot leid-draad.

Aanbinden op de Beek (Uitspanning Roeilust bij de tol op den Loosduinschen weg), of achter het station Holl. Spoor op de Rijswijksche Laak (zie bladz. 26).

Verder aldus: Beek, Lange Laak, rechts om de Korte Laak tot den Molen. Bij den Molen links om «de Strijp» op, vervolgens de Rijner Watering, rechtsom de Zwet op tot aan de Monstersche Watering, die in het Westland «De Zijde» genoemd wordt. Deze vaart volgen, links om de Kleine Zijde op tot aan Kapershoek, en onder de brug door rechtsom de Vlaardingsche vaart volgen naar Vlaardingen.

Wateringen en Kwintsheul zijn van de Hooge Heul af over de Wateringsche Vaart en van De Zwet af over de Barm gemakkelijk en over goed onderhouden banen te bereiken.

Bij de Kapershoekse brug is door de af-deeling Schipluiden een flinke tent op het ijs geplaatst met ververschingen. (Vergunning).

Van de Vlaardingsche Schouw (langs de Vlaardingsche vaart) kan men over een der drie tochten naar *Maassluis* komen. Alleen de 2^e tocht wordt door de afdeeling Maassluis onderhouden en is goed berijdbaar.

TOCHT XV.

**Den Haag—Kethel—Schiedam—Overschie—
Delfshaven—Rotterdam.**

Er bestaat een prachtige vaart tusschen Den Haag via Delft, naar Rotterdam, Schiedam, en Delfshaven, doch telken jare wordt deze voorname handelscommunicatieweg zoolang mogelijk open gehouden, zoodat van een baan over die vaart geen sprake kan zijn. Wij hebben echter hoop dat, nu de vaart verbreed is, door de schippers en stoombooten een strook onaan-geroerd zal blijven ten dienste van de schaatsenrijders.

De Leidsche Vliet, de Trekvliet of Hagerak, de Delftsche Vliet, en de verschillende Schie zijn echter buitenwater en moeten sterk zijn eer men er zich op mag wagen. Het stuk Geestbrug—Nieuwentolbrug zal wel altijd gevaarlijk blijven.

Tot nu toe is men altijd binnen door gegaan. Zie Tocht XIV.

Van Vlaardingen kan men over de Vlaarding

en verdere polderslooten, vervolgens langs den Kortlandschen weg naar Schiedam komen.

Van Schiedam eerst een eindje de Schie volgen en als deze niet goed blijkt te zijn over vaarten en slooten naar Delfshaven of Rotterdam. (Zie kaart.)

De wegen naar Overschie zijn op de kaart te vinden.

De hier genoemde wegen, bij velen onbekend, zijn niet gemakkelijk te vinden, doch bij nauwkeurig nagaan op de kaart en hier en daar eens vragen is het wel te doen.

De Slinksloot en de vaart langs de Mandjeskade verbindt het midden van de Vaardingervaart met het midden van de Schie, en vandaar kan men over de Zwet Berkel en Zoetermeer bezoeken.

Kethel, dat voor menigeen onbereikbaar schijnt, is (zie kaart) van alle zijden zeer goed te bereiken.

Over Schipluiden, Kethel, Overschie is weder een andere weg om binnendoor naar Rotterdam te komen.

De beste weg van Vlaardingen naar Rotterdam is: Vlaardingsche vaart, even voor de Schouw de Zwet op, daarna de Slimme Wetering volgen tot aan de Kerklaan, over de Kwakkelbrug door Westpolder, 's Graveland, Starrenborg, dan dwars over de Schie over de Blijdorpsche Wetering naar Rotterdam.

TOCHT XVI.

De Krimpenerwaard.

In de Krimpenerwaard zijn alleen de banen aangegeven, die door de zorg van de IJsvereeniging de Krimpenerwaard onderhouden worden. Men kan dus over die banen naar hartelust door de Waard omzwieren, en zal overal goede wegwijzers vinden.

Van deze streek is, door de zorg van genoemde IJsvereeniging, een afzonderlijke kaart vervaardigd en verkrijgbaar aan de Stolwijker sluis te Gouda.

Als beknopte aanduiding diene:

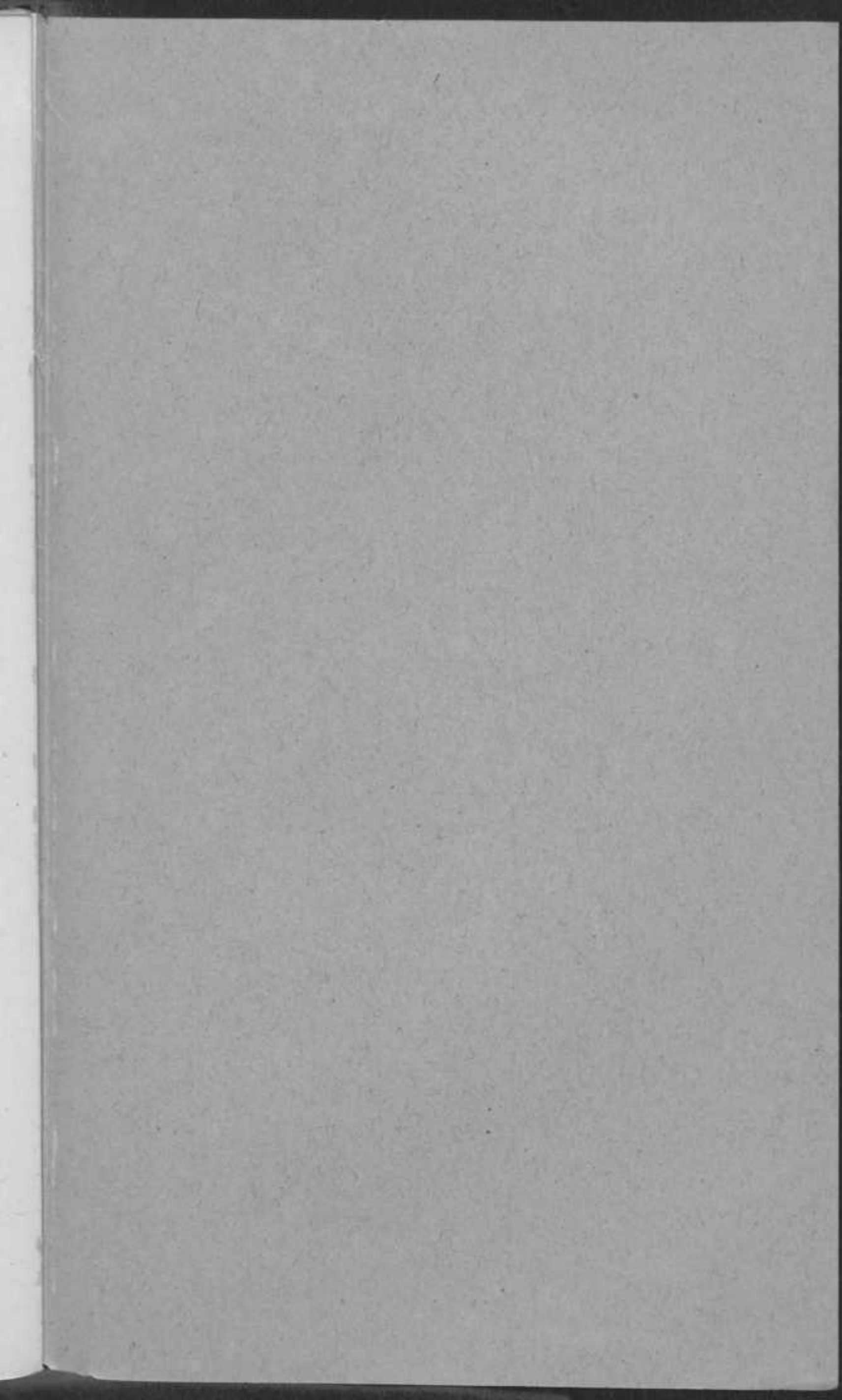
Uitgaande van Gouda, aanbinden aan de Stolwijkersluis en over de Goudsche Vliet naar Stolwijk ($\frac{1}{4}$ uur).

Van daar uit zijn Gouderak, Ouderkerk, Cappel, de beide Krimpens, Lekkerkerk, Bergambacht, Ammerstol en Schoonhoven over de aangeduide vaarten gemakkelijk te bereiken (*).

Is de Lek berijdbaar, dan is het voor een redelijken rijder $2\frac{3}{4}$ uur om naar Dordrecht of Gorkum te gaan. Wil men dan nog verder, dan staan in de Alblasserwaard goed onderhouden banen ten dienste.

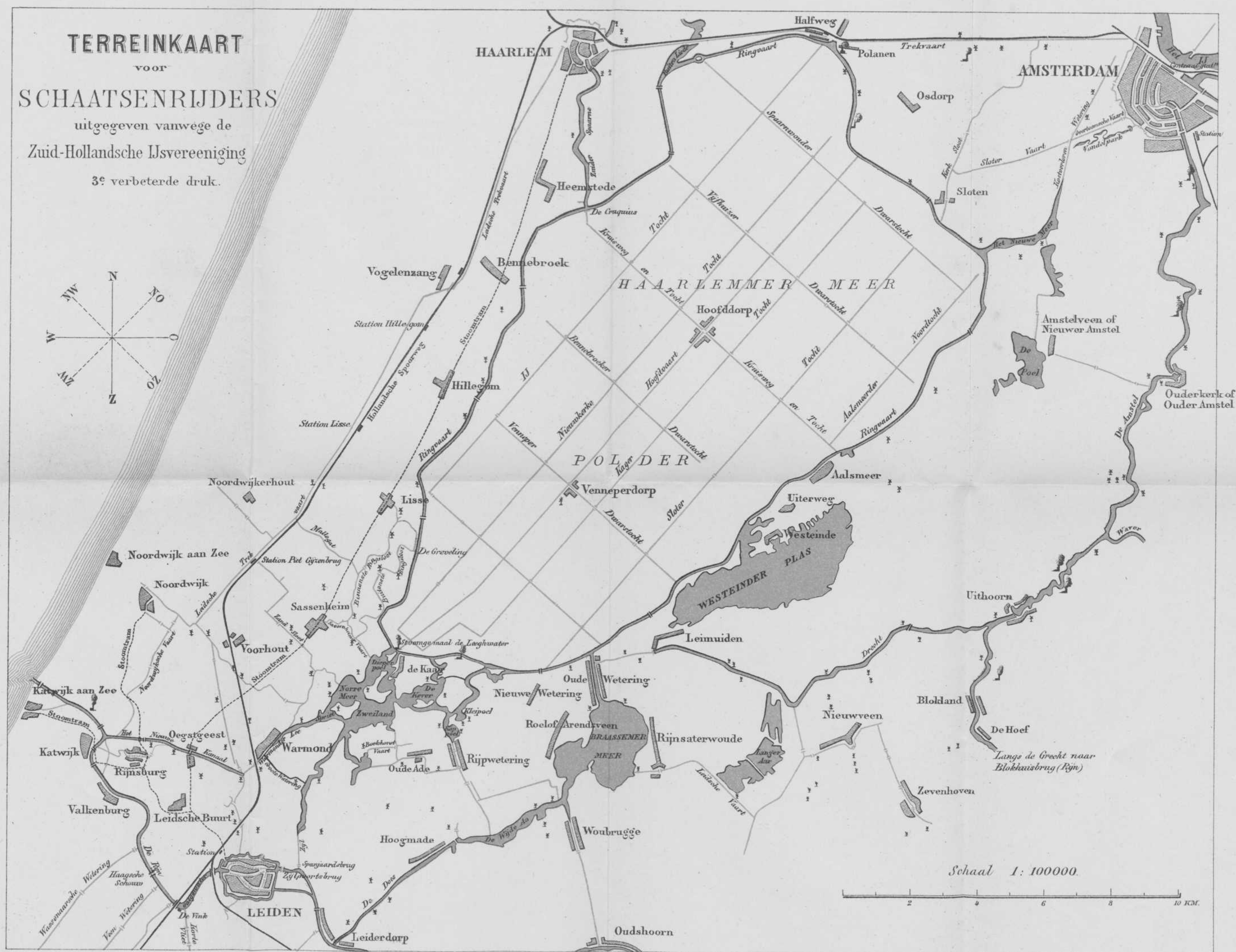
(*) Gouda—Schoonhoven, 1 uur.

Gouda—Krimpen, 2 uur.

40371
202402

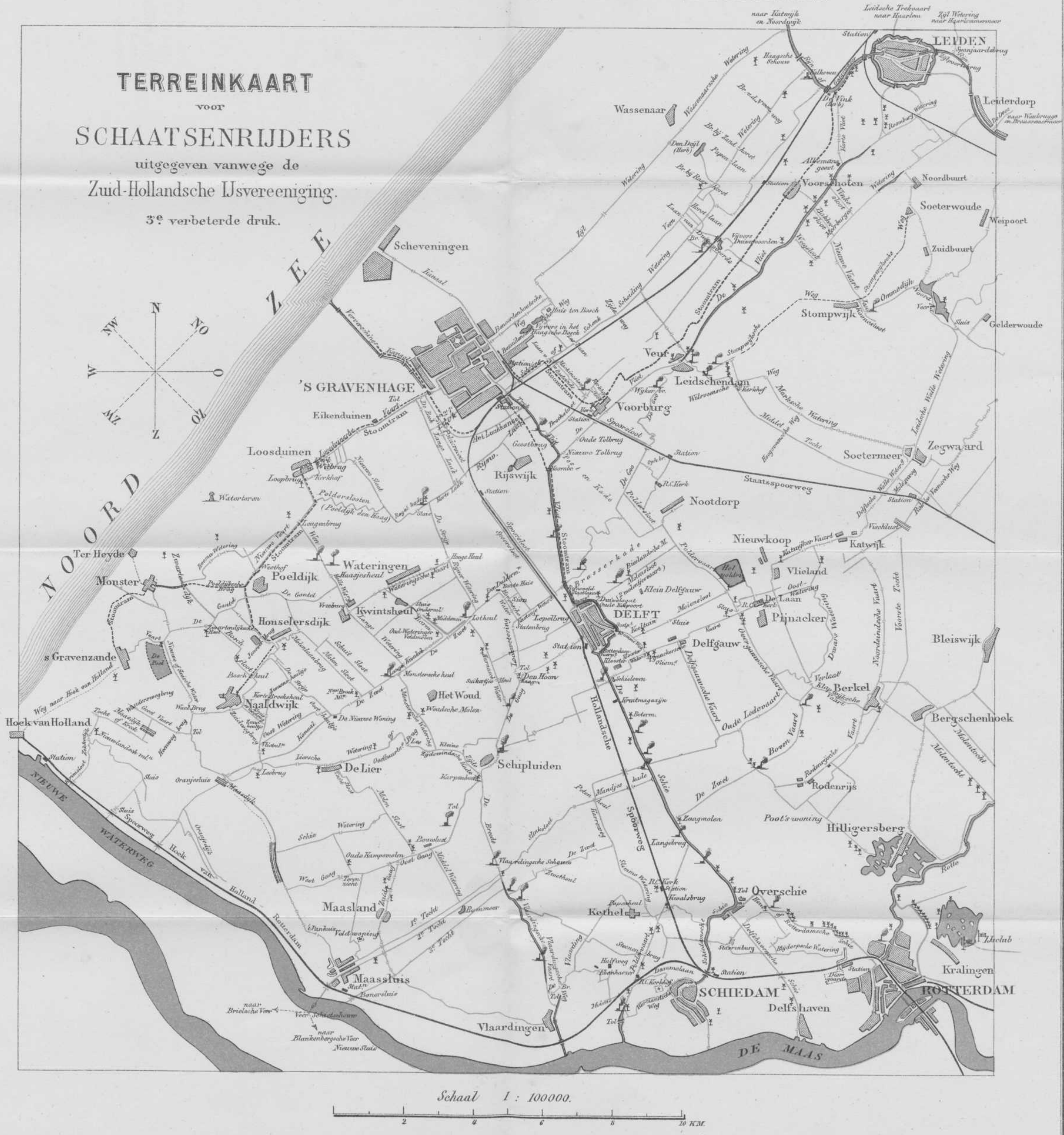
LEIDEN - HAARLEM - AMSTERDAM.

BIBLIOTECA
CONV. WUCHENS
ORD. FRAT. MIN.

LEIDEN-'S GRAVENHAGE-WESTLAND-ROTTERDAM.

TERREINKAART
voor
SCHAATSENRIJDERS
uitgegeven vanwege de
Zuid-Hollandsche IJssvereeniging.
3^e verbeterde druk.

Ned. Boek- en Steendr. Vh. H. L. Smits 's Gravenhage.

TERREINKAART VOOR SCHAATSENRIJDERS

uitgegeven vanwege de Zuid-Hollandsche IJssvereeniging.
3^e verbeterde druk.

PL II

LEIDEN - WOERDEN - GOUDA - ROTTERDAM.

*Naar Kromme Afzichte, lange de Hooft en Blokland
naar den Amstel.*

Schaal 1 : 100000.

2 4 6 8 10 KM.

1872
JAN 10

BIBLIOTHECA
CONV. MICHEAS
ORD. FRAT. MIN.